

RAMAZAN'IN GÜZELLİKLERİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Ramazan'ınız hoş geçsin... Cenâb-ı Hak bu mübarek ayda ikram ettiği, ihsân ettiği hayırların cümlesinden en çok şekilde istifade etmeyi cümlenize, hepimize, kardeşlerimize nasîb eylesin... Allah hepinizden razı olsun... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun...

a. Amellerin Karşılığı

Sohbetimdeki ilk hadis-i şerif, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. Taberânî *Evsat*'ında kaydetmiş, Beyhakî *Şuabü'l-İmân*'ında kaydetmiş.

Peygamber Efendimiz'in mübarek sözlerini teberrüken okuyalım; çünkü, esas olan odur.

Onun açıklamaları ve sâireleri bizim sözlerimizdir. Aslını ilkönce bir dinleyelim:¹

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.III, s.298, no:3589; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.265, no:865; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.III, s.109; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.379, no:16143; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.422, no:5090; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XI, s.29, no:10175; Münzirî, *Tergîb ve Terhîb*, c.II, s.49, no:1448.

أَلْعَمَالُ عِنْدَ أَهْلِ عَزٍّ وَجَلٍّ سَبْعٌ: عَمَالِنِ
 مُوجِبَانَ، وَ عَمَالِنِ يَعْلَمُ ثَوَابَ عَامِلِهِ إِلَّا أَهْلُ
 عَزٍّ وَجَلٍّ. فَأَمَّا الْمُوجِبَانَ: فَمَنْ لَقِيَ بِأَمْثَالِهِمَا،
 وَعَمَلُ بَعْشَرِ أَمْثَالِهِ، وَعَمَلُ بِسَبْعِمِائَةٍ، وَعَمَلُ
 آلِ أَهْلِ يُعْبِدُهُ مُخْلِصًا أَلِ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا،
 وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ؛ وَمَنْ لَهُ تَفَقَّتُهُ: الدَّرْهَمُ
 بِسَبْعِمِائَةٍ، وَالدِّينَارُ بِسَبْعِمِائَةٍ. وَالصِّيَامُ هَلِ
 عَمَلٌ حَسَنَةٌ جُزِي عَشْرًا. وَمَنْ أَنْفَقَ مَالَهُ فِي
 سَبِيلِ أَهْلِ ضَعِفَتْ بِهَا؛ وَمَنْ أَرَادَ أَنْ يَعْمَلَ
 حَسَنَةً فَلَمْ يَعْمَلْهَا جُزِي مِثْلَهَا. وَمَنْ لَقِيَ أَهْلًا
 قَدْ أَشْرَكَ بِهِ وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ. وَمَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً،
 جُزِي عَزٌّ وَجَلٌّ، أَلِ يَعْلَمُ ثَوَابَ عَامِلِهِ إِلَّا أَهْلُ
 عَزٍّ وَجَلٍّ

(طس. هب. والحكيم عن ابن عمر)

*(El-a'mâlü inda'llàhi azze ve celle seb'un:
 Amelâni mûcibân, ve amelâni bi-emsâlihimâ,
 ve amelün bi-aşri emsâlihî, ve amelün bi-
 seb'imieh, ve amelün lâ ya'lemü sevâbe àmilihî
 illa'llàhu teâlâ azze ve celle.*

*Feemme'l-mûcibân: Femen lakıya'llàhu
 ya'büdühû muhlisan lâ yüşrikü bihî şey'en,
 vecebet lehü'l-cenneh. Ve men lakıya'llàhu
 kad eşreke bihî, vecebet lehü'n-nâr.*

Ve men amile seyyieten, cüziye bihâ. Ve men erâde en ya'mele haseneten, felem ya'melhâ, cüziye mislehâ. Ve men amile haseneten, cüziye aşran. Ve men enfaka mâlehû fî sebîli'llâhi, du'ifet lehû nafakatühû: Ed-dirhemü bi-seb'imieh, ve'd-dînâri bi-seb'imieh.

Ve's-sıyâmü li'llâhi azze ve celle, lâ ya'lemü sevâbe àmilihî illa'llàhu azze ve celle.) Sadaka rasûlü'llah, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Hazret-i Ömer Efendimiz'in oğlu mübarek Abdullah RA'ın rivayet ettiği bu hadis-i şerifte, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(El-a'mâlü inda'llâhi azze ve celle seb'un) “Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin nazarında, Allah katında, Allah'ın yanında kulların işlenen amelleri, icraatları yedi tabakadır, yedi çeşittir. *(Amelâni mûcibân)* Bunun iki tanesi, kulun yaptığı iki amel gerektiricidir.” Neyi gerektirdiğini sonra açıklamada söyleyeceğim.

(Ve amelâni bi-emsâlihimâ) “Kulların amellerinden iki amel daha vardır, bunlar da misliyle, aynen, bire bir mukabele, karşılık kazandırır insana. *(Ve amelün bi-aşri emsâlihî)* Bir tanesi de kul bir şey yapar, on misli mükâfat verir Allah-u Teâlâ Hazretleri. *(Ve amelün bi-seb'imieh)* Bir de kulun bir ameli, icraatı, ibadeti vardır ki, onun mükâfâtı bire yedi yüzdür. *(Ve amelün lâ ya'lemü sevâbe àmilihî illa'llàhu teâlâ azze ve celle)* Kulun bir ameli, ibadeti de vardır ki, onun sevabının ne kadar olduğunu Aziz ve Celîl olan Allah'tan başkası bilmez.” diyor.

Efendimiz önce böyle kapalı olarak söylüyor. Tabii, kapalı olarak söylenen söz merak uyandırır.

“—Acaba şu ne imiş?.. Acaba bu ne imiş?” diye dinleyenler, daha büyük bir aşkla, şevkle, merakla dinlerler. Siz de herhalde, mükâfatlandırılışına göre yedi tabakaya ayrılan, bu yedi tür amel, ibadet, icraat, faaliyet nelerdir diye merak ediyorsunuzdur. Şimdi SAS Efendimiz’in açıklamasından biz de size anlatalım:

(*Feemme’l-mûcibân*) “İki tanesi gerektirici, icab ettirici ameldir. ”Bunları söylüyor SAS Efendimiz. (*Femen lakıya’llâhu ya’bûdühû muhlisan lâ yüşrikü bihî şey’en*) “Her kim ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni ihlâsla ibadet ediyorken, hiç bir şeyi ona şerik koşmamışken, şirke düşmemişken Allah’a kavuşursa; (*vecebet lehü’l-cenneh*) onun böyle yaşamı, böyle ibadet edişi, ona cenneti gerekli kılar. Yâni, böyle bir kul cennete girer.”

Allah hepimizi ihlâs ile, hâlis muhlis, yalnız ve yalnız, sadece ve sadece Allah’a kulluk etmeyi; kula kul olmamayı, veya gayru’llaha kulluk etmemeyi nasib etsin Rabbimiz... Şirk koşmadan sırf kendisine kulluk etmeyi nasib etsin... Çok önemli bu, her şeyin temeli... Çünkü şirk koştumu, Allah müşrikleri cehenneme atacaktır, kesin; cennetine sokmayacak, kesin; affetmeyecek, kesin... Bunlar Kur’an-ı Kerim’de kesin olarak belirtilmiştir. Çok tehlikeli... Cümle cihan halkının, hiç şirke düşmemeye son derece dikkat etmesi lâzım!..

El-hamdü lillâh, biz müslümanlar, “*Lâ ilâhe illa’llâh, muhammedün rasûlü’llâh*” diye, Allah’ın varlığını birliğini söylüyoruz, inanıyoruz ve şirk koşmuyoruz. Puta tapmıyoruz, haça tapmıyoruz, heykele tapmıyoruz... Maddî, fânî varlıklara tapmıyoruz.

Kimisi yıldıza tapar, güneşe, aya tapar; kimisi dağa, tepeye, pınara tapar, kutsal bir şeyler edinir; kimisi bazı hayvanlara tapıyor... vs. El-hamdü lillâh biz hâlis, muhlis ehl-i tevhidiz. İnşâallah bu yüzyıl Tevhid Asrı olacak ve şirk tamâmen yeryüzünden zamanla kalkacak!..

Bir gerektirici amel bu: İnsan şirk koşmadan, ihlâsla yaşar Allah’a kavuşursa, ölürse, cennet ona gerekli olur, vacib olur. Demek gerektirici şeyin birisi bu...

(*Ve men lakıya’llâhu kad eşreke bihî*) “Buna mukabil, bir kimse de müşrik olarak, şirk koşmuş olarak Allah’a kavuşursa; yâni müşrik olarak, kâfir olarak ölürse; (*vecebet lehü’n-nâr*) ona da cehennem vacib olur, gerekli olur.” Burada hadis-i şerifin ifadelerini açıklamamız lâzım ki, iyice bilinsin:

Dikkat ederseniz, bazı kimseler bizim dindarlığımızı görünce veyahut bizim onlara teklifimizi duyunca;

“—Benim de bir inancım var, ben de Tanrı’ya inanıyorum!” diyor.

“—İnancın var ama neye inanıyorsun? Her inanç makbul değil!”

“—Ben Allah’a inanıyorum...”

“—Allah’a inanıyorsun ama o da yeterli değil. Allah’ın istediği tarzda, eksiksiz, tam inanmak lâzım ve imanın gereğini yapmak lâzım!”

Onun için, inandığın şeyin ne olduğu çok önemli. Soruyorsun:

“—Ben tanrıya inanıyorum.” diyor.

“—Senin tanrı dediğin nedir?” diye kurcaladığın zaman, altından yine şirk çıkıyor, yine putperestlik çıkıyor, yine maddeperestlik çıkıyor; olmaz.

“Kim Allah’a şirk koşmuş olarak yaşar ve vefat ederse... İnancı var, dini var, ama şirk koşmuş olarak yaşamış. Tamamen Allah’ı inkâr eden, tamâmen dinsiz, kap kara, kıp kızıl değil. Öyle de olsa, şirk koşarak ibadet etmiş bile olsa; (*vecebet lehü’n-nâr*) bu yaşam tarzı da ona cehennemi gerekli kılar.” Gerekli kılan iki amelin ikincisi bu... Bu da mutlaka cehenneme girer, cehennem buna vacib olur.

İşte vâcib kılıcı iki amel bu: İmanla göçerse cennet vacib olur; küfürle, şirkle göçerse, cehennem vacib olur. Yâni mutlaka, gerekli, mutlaka öyle olur.

Gelelim ikinci sınıfa, misli misline, bire bir karşılığı verilen amele: (*Ve men amile seyyieten cüziye bihâ*) “Kim bir kötülük işlerse, misline bir ceza alır, bir günah kazanır.” Günahın, seyyienin karşılığı bir ilâhî ceza tahakkuk eder. Bire bir, kötülüğün karşılığı bir ceza...

(*Ve men erâde en ya'mele haseneten*) “Bir kimse de iyi bir şeyi yapmağa niyet etti ama, (*felem ya'melhâ*) yapamadı, yapmadı, fırsat olmadı, ömrü yetmedi, gücü yetmedi, ulaşamadı, olamadı. (*Cüziye mislehâ*) Yapamayana da, o niyet ettiği işi yapmış gibi, bire bir, misli misline sevabı verilir.”

Meselâ, ben can ü gönülden istiyorum ki, kendi başıma, hiç kimsenin parasını almadan, sırf kendi hayırına bir cami yaptırayım!” Bunu can ü gönülden istiyorum, ama yapamadım... Yapamadan ölürse insan, niyet ettiği için misli misline mükâfatlandırılır.

Meselâ, “Falanca kimseye gideyim, şu kadar hayır yapayım!” dedi, yapamadı. Niyet ettiği için misli misline sevap alır. Bunun gibi sayısız misaller bulunabilir.

Gelelim beşinci amele: (*Ve men amile haseneten*) “Kim bir iyilik işlerse, ibadet, tâat, Allah'ın sevdiği hayırlı, güzel bir icraatı yaparsa, hasene işlerse; (*cüziye aşran*) on misli mükâfat verir Allah...” Bire bir vermez, bire on verir. Yüzde yüz kâr etmez, yüzde bin kâr eder iyiliği yapan kimse...

Altıncı çeşidi... Kendimiz söylüyoruz rakamları, hatırdakiyi kalsın diye. Hadis-i şerifte “Bu altıncı” diye ifade etmiyor Peygamber Efendimiz ama, biz takip edilsin diye rakamları söylüyoruz.

(*Ve men enfaka mâlehû fî sebîli'llâh*) “Kim malını Allah yolunda infak ederse...” Ne demek?

Allah yoluna parasını hayır olarak verirse demek. Bir insan parasını Allah yoluna verirse... Tabii Allah yolu nedir, onu açıklayacağım. (*Du'ifet lehû nafakatühû*) “Nafakası, o verdiği hayrı, hasenâtı kat kat, kat kat artırılır bu kişiye... (*Ed-dirhemu bi-seb'imieh*) Dirhemi yedi yüz

dirhem mukabili, yâni yedi yüz dirhem vermiş gibi, yedi yüz misli mükâfatlandırılır; (*ve'd-dînâru bi-seb'imieh*) dinarı yedi yüz misli...”

Yâni lira harcamışsa yedi yüz lira, kuruş harcamışsa yedi yüz kuruş, altın harcamışsa yedi yüz altın, dolar harcamışsa yedi yüz dolar, mark harcamışsa yedi yüz mark geliyor.

Şimdi bu *fî sebîlillâh* harcamak ne olur? Hadis-i şeriflerden öğrendiğimiz *fî sebîlillâh*'ları sayalım:

En başta cihada para verirse, Allah yolunda cihada masraf yaparsa; bu *fî sebîlillâh* cihaddır. Bunun sevabı bire yedi yüzdür.

Başka *fî sebîlillâh* nedir?.. Hac ve umreye harcanan paralar. Orası da hac yolu, umre yolu da, o da *fî sebîlillâh*'tır. Oraya harcanan paralar da bire yedi yüz olur.

Başka?.. İlme harcanan para da bire yedi yüzdür. Çocuğunu okusun diye, öğrensin, alim olsun diye falanca yere gönderdi, filânca alimin dersine kattı, onun masrafına da katlanıyor. İlim yolu da bire yedi yüzdür. Böyle bire yedi yüz olma şekli, çeşitli şekillerde olabilir. Etti altı...

b.Orucun Mükâfâtı

Yedincisi de bizim bu Ramazanımızla, orucumuzla ilgili:

(*Ve's-sıyâmu li'llâhi azze ve celle*) “Oruç ise, Aziz ve Celîl olan Allah-u Teâlâ Hazretleri'nindir, onun içindir.” diyor Peygamber Efendimiz. *Li* gelirse bir kelimenin başına, için mânâsına da gelir. “Oruç Allah içindir.” Tabii bütün ibadetler Allah için yapılıyor ama, bir de *li* harfi gelirse, o onun malıdır; mülkiyet ifade eder. “Oruç Allah'ındır. (*Lâ ya'lemu sevâbe àmilihî illa'llàhu azze ve celle*) Oruç tutanın sevabının ne miktar olduğunu, Aziz ve Celîl olan Allah'tan gayrisi bilmez.”

Bu ne demek? *Bi-gayri hisâb* demek, hesaba sığmaz demek. Çünkü oruç sabırdır. Sabrın bi-gayri hisab olduğunu da Kur'an-ı Kerim'den biliyoruz. Yâni, yedi yüzden de fazladır.

Onun için, aziz muhterem kardeşlerim, Allah'ın çok çok sevdiği, çok sevap kazandırıcı, çok güzel bir ibadet olan orucumuzu, güzel bir oruç olarak tutmaya çok dikkat edelim! Güzel bir oruç...

Güzel bir oruç nasıl olur? İlk konuşmamda, cuma konuşmamda da anlatmıştım, tekrar da etmek istemiyorum ama, tekrar etmeden de olmaz: Güzel bir oruç sadece aç ve susuz kalmak değil, bütün âzâsına, gözüne, kulağına, eline, midesine, ayağına günah yaptırtmamak, hepsini günahattan korumak, hepsinde perhiz

yapmak... Midesine haramı sokmamak, gözüyle harama bakmamak, kulağıyla haramı duymamak, elini harama uzatmamak, ayağıyla günaha varmamak.

Şimdi Ramazan ayı oluyor, bakıyorum ben yayınlara; yâni eğlence, keyif, şarkı, türkü, alkış, oynama... Allah Allah! Subhânallâh!.. Ramazan oruç, ibadet ayı, sevap kazanacak işler yapmak lâzım. Haramlardan, günahlardan, içkiden, yasaklardan kaçınmak lâzım! Nâmahreme bakmamak lâzım, gözünü korumak lâzım, kulağını korumak lâzım... Millet Ramazan'ı eğlence ayı gibi telâkki etmiş veya öyle yaptırılmaya çalışılıyor veya böyle gelmiş, böyle gidiyor. Ramazan deyince milletin aklı, fikri haramlı, günahlı eğlencelerde ve bize de o anlatılıyor.

Bir de, Ramazan geldi mi dinî program yapmıyor yayıncıların bazıları, müslümanı çileden çıkartacak, canını yakacak, üzecek en kötü, sapık konularla uğraşüyor. Yâni, meselâ hatalı hareket eden, kanun nazarında, din nazarında suçlu, Allah'ın sevmediği, şer'in sevmediği bir konuyu anlatıyor.

Yâhu, çirkin konuyu anlatacağına, olumsuz konuyu anlatacağına; Allah rızası için gel de, bir olumlu konu anlat... “Şu adam çok güzel dindar, tam, işte böyle olmaya çalışın!..” diye güzelini anlat. En çirkinini anlatmaya çıkartıyorlar, Ramazan'ı müslümana zehir ediyorlar. Kan kusturuyorlar, bütün gecesini, gündüzünü üzüntüye gark ediyorlar.

Artık tabii, bunun çaresi nedir?.. Rağbet etmemektir galiba. Yâni sevmemek, rağbet etmemek en büyük cezadır. Bir gazete müstehcen neşriyat yapıyorsa, bir yayın sesli veya görüntülü yayın vasıtası böyle dine, imana, ahlâka, milli duygulara, dinî duygulara, halkın zararına neşriyat yapıyorsa; artık dinlememek sûretiyle ondan korunmalı, bir de öyle cezalandırılmalı! Yâni, rağbet etmemek sûretiyle... Eh kimse kalmayınca hatasını anlar.

Ben şöyle bir şey hatırlıyorum: Amerika'da gazetenin birisi, çirkin bir karikatür yayınlamış, yâni halkın umûmî ahlâk anlayışına çirkin gelen bir şey. Millet gazeteyi almamağa başlamış.

Gazete artık bakmış ki, satışı düştü vs. Özürler dilemiş, yayınlar yapmış, telâfi etmeye çalışmış ama; halk teveccühünü kestiği için, ondan sonra bir daha toparlayamamış. Bu da medenî bir halkın, aydın bir halkın rağbet etmemek suretiyle cezalandırmasıdır.

Her zaman söylüyorum: Allah-u Teâlâ Hazretleri günahkâr bir insana saygı gösterilmesine kızar. Ne yapması lâzım?.. Nasihat etmesi lâzım, yaptırmamağa çalışması lâzım! Alkışlamak, teşvik etmek, desteklemek, yüzüne gülmek olmaz. Yâni bunlara dikkat etmiyor insanlar.

c.Oruç ve Kur'an'ın Şefaath Etmesi

Gelelim ikinci hadis-i şerife; bu birinci hadis-i şerifin çok faydalar sağladığını düşünüyorum. İkinci hadis-i şerif de yine Abdullah ibn-i Ömer

RA'dan, yâni Hazret-i Ömer'in oğlundan. Ahmed ibn-i Hanbel ve Taberânî ve İbn-i Ebi'd-Dünyâ ve Hâkim rivayet etmişler. Sahih bir hadis-i şerif. Sahihlerini seçmeye dikkat ediyorum.

Şöyle buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz:²

الصِّيَامُ وَالْقُرْآنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ.
يَقُولُ الصِّيَامُ: أَيُّ رَبِّ، إِنِّي مَنَعْتُهُ الطَّعَامَ
وَالشَّهَوَاتِ بِالنَّهَارِ، فَشَفِّعْنِي فِيهِ! وَيَقُولُ الْقُرْآنُ:
رَبِّ، مَنَعْتُهُ النَّوْمَ بِاللَّيْلِ، فَشَفِّعْنِي فِيهِ! قَالَ:
فِيُشَفِّعَانِ

(حم.ك.طب.وابن أبي الدنيا عن ابن عمرو)

(Es-sıyâmu ve'l-kur'ânu yeşfeàni li'l-abdi yevme'l-kıyâme. Yekülü's-sıyâmu: Ey rabbi, innî mena'tühü't-taàme ve's-şehvâte bi'n-nehâri, feşeffi'nî fîhi! Ve yekülü'l-kur'ân: Rabbi, mena'tühü'n-nevme bi'l-leyli, feşeffi'nî fîh! Kàle: Feyüşeffeàn.) Sadaka rasûlü'llah, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

² Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.174, no:6626; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.740, no:2036; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.346, no:1994; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.161; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.114, no:385; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.59, no:96; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.419, no:5081; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VIII, s.709, no:23575; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.865, no:1871; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIV, s.89, no:13854; Münzirî, *Tergîb ve Terhîb*. c.II, s.50, no:1455.

Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:

(*Es-sıyâmu ve'l-kur'ânu yeşfaàni li'l-abdi yevme'l-kıyâme.*) “Oruç tutmak da, oruç da, Kur'an okumak da, Kur'an da kıyamet gününde kula şefaath ederler.”

Yâni, yarın rûz-u mahşerde, kıyamet gününde, sevapların günahların mahkeme-i kübrâda hesaba alınacağı zamanda, oruç ve Kur'an-ı Kerim şefaathçi olurlar. Oruç tutan kula oruç, Kur'an okuyan kula Kur'an şefaathçi olur.

(*Yekûlu's-sıyâm*) “Oruç der ki...” Cenâb-ı Hak mânevî ibadetlere de, bizim anlayabileceğimiz şekilde böyle şahsiyet veriyor, hal ve durum veriyor. Biz de görüp anlayabiliyoruz. Tabii o, öyle yapmadan da rubûbiyetiyle, alemlerin Rabbi olduğu için her şeyi biliyor. Ama biz anlayalım diye, işte oruç insan gibi konuşuyor. Belki bir insan şekline geliyor, Cenâb-ı Hak getiriyor. Mahkemede bir şahidin konuştuğu gibi konuşuyor:

(*Ey rab*) *Ey*, Arapça'da yâ mânâsına...

Türkçe'de de kullanıyoruz ya:

“—Ey filânca!” dediğimiz gibi,

“—Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü!”³
dediğimiz gibi meselâ...

“—Ey benim Rabbim! (*Mena'tühü't-taàme ve's-şehvete bi'n-nehâri*) Ben oruç olarak, şu kulunu gündüz vakti yemekten ve şehvetten alıkoydum, men ettim.” Yemek yemedi, yeme içme yapmadı, şehvetini de tuttu. Meşru, hakkı, tabii olan bir şey, evli ama, kendisini alıkoydu, arzularını gemledi, dizginledi, tuttu kendisini. (*Feşeffi'nî fîhi*) “Bu kul hakkında bana şefaathakkı ver, ben buna şefaath edeyim! Benim şefaathimi kabul eyle, bunu affeyle!” der.

³ Arif Nihat Asya'nın(1904-1975) *Bayrak* şiiri:

*Ey, mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü,
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü !
Işık ışık, dalga dalga bayrağım,
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.*

*Sana benim gözümle bakmayanın
Mezarını kazacağım.
Seni selamlamadan uçan kuşun
Yuvasını bozacağım.*

*Dalgalandığın yerde ne korku, ne keder...
Gölgede bana da, bana da yer ver!
Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar.
Yurda ay yıldızın ışığı yeter.*

*Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün;
Kızılığında ısındık.
Dağlardan çöllere düşürdüğü gün;
Gölgene sığındık.*

*Ey, şimdi süzgün, rüzgârlarda dalgalan;
Barışın güvercini, savaşın kartalı...
Yüksek yerlerde açan çiçeğim;
Senin altında doğdum, senin dibinde öleceğim!*

(*Ve yekûlü'l-kur'ânu*) “Kur'an da der ki” Cenâb-ı Hakk'a o da sesleniyor, nidâ ediyor, niyaz ediyor: (*Rabbi, mena'tühü'n-nevme bi'l-leyli*) “Yâ Rabbi, geceleyin ben bunu uyumaktan alıkoydum, men ettim, uyutturmadım. Yâni, Kur'an okuyacağım diye uyumadı. (*Feşeffi'nî fîhi*) Buna şefaata etmek istiyorum, benim şefaati kabul buyur, bu kulunu affet!”

(*Kâle: Feyeşfeàn*) Peygamber Efendimiz buyurdu ki: “Bu ikisi de şefaata ederler.” Veyahut, (*feyüşeffeàn*) olursa, “Şefaata etme hakkı kendilerine bahşolunur, Allah tarafından şefaataleri kabul olunur.” mânâsına.

Şimdi bir şeyi açıklamamız lâzım! Diyor ki Kur'an-ı Kerim: (*Mena'tühü'n-nevme bi'l-leyli*) “Geceleyin onu uykudan alıkoydum.” Haa, o zaman sezinliyoruz ki, geceleyin kalkıyor, Kur'an-ı Kerim okuyarak namaz kılıyor. Yâni namazın içinde Kur'an-ı Kerim okuyor. O mânâ anlaşılıyor.

Umûmiyetle Kur'an okumak ama, burada bir de;

إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا

(الإسراء: ٧٨)

(*Inne kur'âne'l-fecri kâne meşhûdâ*) [Çünkü sabah namazına melekler şahitlik eder.] (İsrâ, 17/78) diye ayet-i kerimede geçtiği gibi, bir gece ibadeti, namazın içinde bol bol, uzun uzun Kur'an okumak mânâsı var.

Tabii, elbette geceleyin Kur'an-ı Kerim'i açsa, benim gibi gözlüğünü alsa, ışığı yaksa, Kur'an-ı Kerim'i okusa oturduğu yerden; olabilir. Ama sahabe-i kiram, ellerinde böyle Kur'an nüshaları yoktu ki, mushafları yoktu ki, ezberlerindeydi Kur'an-ı Kerim. Ezberliyorlardı, ondan sonra namaza duruyorlardı. Saatlerce gece ibadeti ediyorlar ve Kur'an-ı Kerim okuyorlardı namaz içinde. Burada biraz da namaz mânâsı var. Yâni, namaz kılarak Kur'an okumak, sadece Kur'an okumak değil de...

Tabii, sadece Kur'an okumak da sevap, onu da ayrıca belirtiyim. Hatta Kur'an-ı Kerim'i açıp da okumasını bilmese, yüzüne baksa bile sevap. Yüzüne bakmak, Kur'an-ı Kerim'in sayfasını seyretmek bile sevap... Demek ki, Kur'an okuması ve oruç tutması, yarın Kur'an okuyan, oruç tutan kula şefaathçi olacaklar, Allah'tan affını dileyebilecekler; oruç tutan, Kur'an okuyan, namaz kılan kimseye Allah'ın afv ü mağfiret etmesini sağlayacaklar. Allah müsaade edecek:

“—Pekiyi, şefaatinizi kabul ettim.” diyecek, Kur'an okuyana, oruç tutana afv ü mağfiret edecek.

Buradan çıkartacağımız derslerden birisi nedir aziz ve sevgili kardeşlerim: Geceleri uzun uzun namaz kılmak iyidir. Tabii biz bunu nasıl yapıyoruz? Yâni fiilen bizim hayatımızda bunun uygulaması nasıl oluyor?.. Teravih namazı kılıyoruz; teravihin içinde uzun uzun Kur'an-ı Kerimler, uzun uzun rekâtlarda okunuyor. Böylece Kur'an-ı Kerim okumuş oluyoruz.

Namazın içinde veya dışında Kur'an-ı çok okuyalım!..

Bir de tabii, iki türlü teravih kılınır bizim ülkemizde camilerde: Bir küçük ayetler ve sûreler okunarak, teravih çabuk çabuk kılınır. Hatta biraz da olmaması gerektiği kadar hızlı kılınır. Çünkü, Kur'an-ı Kerim'in okunması ve namazın kılınmasında bir ağırbaşlılık vardır, vakar vardır, ta'dil-i erkân vardır. Ta'dil-i erkân çok önemli bir şeydir. Aceleye getirmemek, ağırbaşlı ağırbaşlı kılmak çok önemlidir. Böyle aceleye getirildi mi, hızlı kılınınca sevabı kaçıyor.

Ama bazıları, hızlı kıldıran hocayı ararlar. Hocalar da ta'dil-i erkâna riayet etmeden hızlı hızlı kıldırırlarsa; rükûsu, kavmesi, secdesi, ka'desi birbirlerine karışırsa, hızlı kılmaktan rükünler birbirlerine girişirse; o zaman sevabı olmaz. Çünkü, birisi öyle namaz kıldı da, Peygamber SAS Efendimiz onu yanına çağırdı:

“—Bak filanca, sen namazı kılmadın, yeniden kıl!” dedi. Yâni, hızlı kılınınca namaz kılmamış gibi oluyor.

Onun için sevgili kardeşlerim, hızlı kıldıran hocayı değil de güzel okuyan, ağırbaşlı ağırbaşlı kıldıran hocayı arayın ve hocaları ona teşvik edin! O da cemaat böyle istiyor diye hızlı hızlı kıldırıp, ona yüz bulmasın. Her şey böyle gayet güzel, ciddi olsun.

Bir de eğer imkânınız varsa, hatimle kıldırıyorlar bazı camilerde, hatimle kıldırılan camilere gidin! Kur'an-ı Kerim'i gündüzden çalışın, o akşam okunacak olan cüzü okuyun, biraz âşinâ olun!

Ondan sonra da gidin, teravihi o imamın arkasında kılın! Tatlı tatlı, çok güzel oluyor.

Biliyorsunuz, Mekke-i Mükerreme'de ve Medine-i Münevvere'de, bu günlerde teravih namazları hatimle kılınıyor. Yâni hatim sürülüyor, her akşam bir cüz okunuyor, her rekatta bir sayfa okunuyor. Böylece, Ramazan'ın içinde Kur'an-ı Kerim baştan sona tamamlanmış oluyor. Öylesi daha sevap!

Biraz uzun... Ne kadar uzun?.. Yarım saat fark ediyor, yarım saatten az fark ediyor. Tabii birisi bir saat sürerse, ötekisi bir saat yirmi beş dakika, bir buçuk saat sürüyor. Ama çok güzel oluyor. Bunu tavsiye ederim.

d.Ramazan'da Bize Verilen Beş Şey

Üçüncü hadis-i şerif. Bu Ramazan'ın güzelliklerini gösteren hadis-i şeriflerden bir tanesi. Ebû Hüreyre RA'dan rivayet olunmuş.

Ahmed ibn-i Hanbel (Rh.A), Hanbelî Mezhebi'nin imamı, büyük hadis alimi, büyük alim, çok mübarek zât. O rivayet etmiş.

Bezzâz ve Beyhakî rivayet etmişler, İbn-i Hibban da rivayet etmiş. Bu hadis-i şerifin mübarek metnini okuyalım:⁴

أُعْطِيَتْ أُمَّتِي خَمْسَ خِصَالٍ فِي رَمَضَانَ، لَمْ تُعْطَهَا
أُمَّةٌ قَبْلَهُمْ: خُلُوفٌ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ
رِيحِ الْمِسْكِ؛ وَ تَسْتَغْفِرُ لَهُمُ الْحَيْتَانِ حَتَّى
يُفْطِرُوا، وَيُزَيِّنُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ كُلَّ يَوْمٍ جَنَّتَهُ ثُمَّ
يَقُولُ: يُوشِكُ عِبَادِي الصَّالِحُونَ، أَنْ يُلْقُوا عَنْهُمْ
الْمَثْوَنَةَ وَالَّذِي، وَ يَصِيرُوا إِلَيْكَ، وَ تَصَفَّدُ
فِيهِ مَرْدَةُ الشَّيَاطِينِ، فَالْ يَخْلُصُوا فِيهِ إِلَى مَا
كَانُوا يَخْلُصُونَ إِلَيْهِ فِي غَيْرِهِ. وَيُغْفَرُ لَهُمْ فِي آخِرِ
لَيْلَةٍ قِيلَ: يَا رَسُولَ أَهْلِ، أَهِيَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ؟ قَالَ:
أَل، وَلَكِنَّ الْعَامِلَ إِنَّمَا يُوفَّى أَجْرَهُ إِذَا قَضَى عَمَلَهُ

حم. هب. والبخاري عن أبي هريرة؛ ورواه أبو الشيخ ابن حبان في كتاب الثواب إل

أن عنده وتستغفر لهم الملائكة بدل الحيتان

⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.292, no:7904; Beyhakî, *Şuabü'l- İman*, c.III, s.302, no:3602; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.445, no:8571; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VII, s.31, no:2553; İbn-i Abdi'l-Ber, *et-Temhîd*, c.XVI, s.153; Hâris, *Müsned*, c.I, s.498, no:316; Muhammed ibn-i Nasr el-Mervezî, *Kıyâm-ı Ramazan*, c.I, s.84, no:51; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Fadâilü Ramadân*, c.I, s.20, no:18; Heysemî, *Müsnedü'l-Hâris*, c.I, s.410, no:319; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.471, no:23708; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.341, no:4778; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.V, s.66, no:3751; Münzirî, *et-Tergîb*, c.II, s.55, no:1476.

(U'tiyet ümmetî hamse hısàlin fî ramadàn, lem tu'tahünne ümmetün kablehüm: Halûfû femi's-sàimi atyebu inda'llàhi min rîhi'l-misk, ve testağfirû lehümü'l-hîtânü hattâ yuftırû, ve yüzeyyinu'llàhu azze ve celle külle yevmin cenneteh.)

Sümme yekülü: Yûşikü ibâdi's-sàlihûne en yülkü anhümü'l-meûnete ve yasîrû ileyke, ve tusaffedü fîhi meredetü's-şeyâtîn, felâ yahlüsü fîhi ilâ mâ kânü yahlusüne ileyhi fî gayrihî, ve yuğferu lehüm fî âhiri leyletin. Kile: Yâ rasûla'llâh, e hiye leyletü'l-kadr? Kàle: Lâ, ve lâkinne'l-àmile innemâ yüveffâ ecrehû izâ kadà ameleh.)

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(U'tiyet ümmetî hamse hısàlin fi ramadàn) “Benim ümmetime Ramazan’da beş mükâfat verilmiştir, beş özel mükâfat ihsan olunmuştur, haslet verilmiştir. *(Lem tü'tahünne ümmetin kablehüm)* Daha önceki ümmetlerden hiç bir ümmete bu mükâfatlar verilmiş değil. Sırf Ümmet-i Muhammed’e Allah’ın özel ihsânı ve ikramıdır bunlar.”

Birincisi, birinci mükâfat nedir?.. Burada bir yok ama, ben yine hatırdaki kalsın diye bunları numaralandırarak anlatayım:

1. *(Halûfû femi's-sàimi atyebu inda'llàhi min rîhi'l-misk)* “Oruçlunun ağzının açlıktan dolayı, açlık kokusu Allah yanında, Allah katında, Allah indinde misk kokusundan daha hoştur. Allah o kokuyu çok sever.”

Tabii biliyorsunuz, insanın aç olduğu zaman, gıda olmadığı zaman ağzı kuruyor, dili kuruyor, beyazlaşıyor, dudakları kuruyor, yutkunuyor, nefesi de kokuyor. Ne derler:

“—Açlıktan nefesi kokuyor.”

İşte o kokuyu Allah'ın sevmesi; bu bir mükâfât.

2. (*Ve testağfirû lehümü'l-hîtânü hattâ yuftırû*) “İftar etme vaktine kadar, iftar edinceye kadar balıklar ona istiğfar eder. Yâni, oruç tutana denizdeki balıklar bile dua eder.” Burada tabii Cenâb-ı Hakk'ın sevgili kullarına, Cenâb-ı Hakk'ın öteki mahlûkları dua ediyor.

Bir başka rivayette de:

“—Melekler ona gece gündüz tevbe istiğfar eder, bağışlanmasını dilerler.” diye geçmiş.

Burada da balıklar bahsedilmiş. Tabii, melekler de tabii oruçluya dua ederler, tevbe ve istiğfar ederler. Ama sadece melekler değil, sudaki balıklar, hatta karadaki, havadaki diğer mahlûklar istiğfar ederler.

3. (*Ve yüzeyyinu'llàhu azze ve celle külle yevmin cennetehû*) “Ve her gün Allah-u Teâlâ Hazretleri cennetini, bu oruç tutan kullar için bir başka türlü zînetlendirir.” Zînet üzerine zînet, süsleme üzerine süsleme... Artık, Cenâb-ı Hakk'ın ikramı olarak, cennetteki güzellikler üzerine güzellikler ilave edilir.

(Sümme yekûlu) “Sonra buyurur ki:

(Yûşikü ibâdi’s-sàlihûne en yülkù anhümü’l-meûneh) ‘Umulur ki, olacak olan şu ki, sàlih kullarımın dünya sıkıntıları biter de, üzerlerinden alınır da, (ve yasîrû ileyki) ey cennet, onlar sana gelirler; onun için seni süslüyorum. O sàlih kullarımın gelişi için, o dünya meşakkatlerinden kurtulup da sana gelmeleri yaklaştığı için, seni süslüyorum!’ der.”

Demek ki, oruç tutan kullar için, cennet de süsleniyor, bezeniyor.

4. (Ve tusaffedü fîhi meredetü’s-şeyâtîn) *Tusaffedü*; demirlenir, demirlerle, halkalarla bukağılanır. “Esirlerin zincirlere vurulduğu gibi, demir halkalarla, zincirlerle şeytanların azılları bağlanır. (Felâ yahlüsù fîhi ilâ mâ kânû yahlüsüne ileyhi fî gayrihî) Bağlandıkları için, Ramazan’ın dışındaki başka zamanlarda yapabildikleri kötülükleri, Ramazan’da yapmaya imkân bulamazlar.”

Allah onları bağlattığı için, Ramazan dışında yaptıkları kötülükleri Ramazan ayında yapmağa imkânları olmaz; zincirlere bağlı dururlar.

5. (Ve yuğferu lehüm fî âhiri leyleh) “Sonuncu gecede de, oruç tutanlara mağfiret olunur. Allah oruç tutanları afv ü mağfiret eyler.”

Burada sahabe-i kiram sordular. Sorulu cevaplı olunca, insanın gözünün önüne sahne daha tatlı geliyor. (Kile) Denildi ki Peygamber Efendimiz’e:

(*Yâ rasûla'llâh, e hiye leyletü'l-kadr?*) “Yâ Rasûlallah, ‘En sonunda afv u mağfiret olunurlar’ buyurdunuz. Bu afv u mağfiret olunacakları sonuncu gece, Kadir Gecesi midir?” diye sordular Peygamber Efendimiz’ e.

Peygamber Efendimiz buyurdu ki: (*Kale lâ*) “Hayır, Kadir gecesi değil. (*Ve lâkinne'l-âmil*) Çünkü amele, çalışan işçi, (*innemâ yüveffâ ecrahû izâ kadâ amelehû*) işini bitirdiği zaman ücretini alır.” İşçi ücretini işini bitirdiği zaman aldığı gibi, oruçlu da Ramazan’ın sonunda ücretini alır. Öyleyse Kadir Gecesi değil, sonuncu gece demek istiyor. Oruçlunun ücreti ne?.. Yâni afv u mağfiret olunmak.

Onun için, aziz ve muhterem kardeşlerim, şu Ramazanı büyük bir fırsat ve ganimet olarak dikkatli bir şekilde geçirelim! Orucumuzu çok güzel turalım, ibadetlerimizi çok güzel yapalım! Allah’ın sevdiği şekilde güzel yapalım!

“—İnsanlar görsün de, beğensin!” diye güzel yaptı mıydı, riyakârlık olur.

Aman sakın ha, öyle değil, Allah beğensin diye... Allah insanın gönlünü, niyetini, içini biliyor. Allah’ın beğeneceği gibi güzel yapmaya çalışalım kulluğumuzu Ramazanda...

Kur’an okuyuşumuz, namaz kılışımız, sadaka verişimiz, davranışımız, konuşmamız, işimiz, ticaretimiz, ikrâmımız, ziyafetlerimiz, davetlerimiz... hepsi halis muhlis, Allah rızası için ve güzel şekilde olsun da, Cenâb-ı Hakk’ın lütfuna

erelim!.. Rabbimiz cennetiyle, cemâliyle cümlemizi müşerref eylesin... Allah hayırlara hepinizi muvaffak eylesin...

Hepinizden, ben kardeşiniz için de, ibadetlerinizde dua etmenizi ricâ ediyorum... Biz de size dua edelim. Birbirimize dua edelim! Siz de bize dua edin!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

01. 12. 2000 - İSVEÇ

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

